

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 3678

гр. София, 24.01.2024 г.

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 156 СЪСТАВ, в закрито заседание на двадесет и четвърти януари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: **ВАСИЛ В. АЛЕКСАНДРОВ**

като разглежда докладваното от **ВАСИЛ В. АЛЕКСАНДРОВ** Гражданско дело № 20231110120296 по описа за 2023 година

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

гр. София, 24.01.2024 г.

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, II Г. О, 156-ти състав в закрито заседание на двадесет и четвърти януари през две хиляди и двадесет и четвърта година, в състав:

РАЙОНЕН СЪДИЯ: ВАСИЛ АЛЕКСАНДРОВ

като разглежда докладваното от съдия Васил Александров **гр. д. № 20296/2023 г.** по описа на СРС, за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 248 ГПК.

Подадена е молба с вх. № 319217/09.11.2023 г. от адв. К. И. Б. – в личност качество, като процесуален представител на Д. Н. Г. за изменение на Решение № 17116/23.10.2023 г. постановено по гр. д. № 20296/2023 г. по описа на СРС, II Г. О., 156-ти състав в частта за разноските. Твърди, че правилно съдът бил приел, че адвокатското възнаграждение се дължало на адв. Б., но неправилно и неясно бил определил неговия размер – в общ размер от 100,00 лева за заповедното и исковото производство. Поддържа, че съобразно НМРАВ възнаграждението възлизало на 400,00 лева. Инвокира доводи, че освен това в производството била налице хипотеза съединяване на обективно, кумулативно съединени искове, поради което възнаграждение се дължало по всеки от тях, което аргументира подробно. Иска изменение на решението в частта за разноските.

В срока по чл. 248, ал. 2 ГПК е подаден отговор на молбата, като се твърди, че съдебните разноски са присъдени в съответствие с нормативната уредба. Иска молбата да бъде оставена без уважение.

Съдът, като взе предвид становището на страните и събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност намира за установено следното от фактическа и правна страна:

Молбата е подадена в срока по чл. 248, ал. 1 ГПК от легитимирана страна, поради което същата е процесуално допустима, а по същество, съдът намира следното:

Съгласно чл. 9 от ЗЗД страните имат свобода на договарянето, която се рамкира от приложимите към правоотношението законови разпоредби и от добрите нрави. Законодателят допуска цената на адвокатските услуги да бъде определена при свободно договаряне между довереника и доверителя, но не под предвидено в Наредба № 1 от 9.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения. В този смисъл е разпоредбата на чл. 36, ал. 2 от ЗАдв., съгласно която размерът на възнаграждението се определя в договор между адвоката или адвоката от Европейския съюз и клиента. Този размер трябва да бъде справедлив и обоснован и не може да бъде по-нисък от предвидения в наредба на Висшия адвокатски съвет размер за съответния вид работа.

Основният критерии при преценката за това дали размерът на адвокатското възнаграждение е справедлив и обоснован е фактическата и правна сложност на делото.

Фактическата сложност на едно производство се определя както от наличието на множество факти, които следва да се установят, така и от спецификата на доказателствените средства, които се ползват, за да се установят релевантните обстоятелства или от предмета и обсега на доказване, включително когато последното се провежда по индиции.

Правната сложност на гражданското производство е обусловена от приложимостта на релевантната правна уредба на материалните правоотношения. Когато приложимият закон е уреден в юридически актове от различен ранг, респ. в законодателство, което е наднационално това само по себе си обуславя правната сложност на делото. Последната може да бъде обусловена и от други фактори, като наличието на множество искове или множество жалби, необходимостта от ползване на специфични производства – напр. при отпращане на преюдициално запитване.

Когато съдът прави преценката си за това, дали едно производство представлява фактическа и правна сложност, при направено възражение за прекомерност на адвокатското възнаграждение, трябва да се вземе предвид и поведението на процесуалния представител на страната, извършените от него процесуални действия, както и тяхната релевантност за изясняване на делото от фактическа страна, съответно развитата процесуална активност по обосноваване на поддържаната позиция от правна страна.

Съдът не е обвързан от предвиденото в НМРАВ по отношение на адвокатското възнаграждение, като в тази насока съображава и **Решение от 23.11.2017 г. на СЕС по съединени дела C-427/16 и C-428/16**: *„че определянето на минимални размери за адвокатските възнаграждения и установяването им като задължителни с национална правна уредба като разглежданата в главните производства, възпрепятствайки другите доставчици на правни услуги да определят възнаграждения под тези минимални размери, е равнозначно на хоризонтално определяне на задължителни минимални тарифи (вж. в този смисъл решение от 4 септември 2014 г., API и др., C-184/13—C-187/13, C-194/13, C-195/13 и C-208/13, EU:C:2014:2147, т. 43)...* член 101, параграф 1 ДФЕС във връзка с член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че национална правна уредба като разглежданата в главните производства, съгласно която, от една страна, адвокатът и неговият клиент не могат — под страх от дисциплинарно производство срещу адвоката — да договорят възнаграждение в по-нисък от минималния размер, определен с наредба, приета от професионална организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет, и от друга страна, съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в по-нисък от минималния размер, би могла да ограничи конкуренцията в рамките на вътрешния пазар по смисъла на член 101, параграф 1 ДФЕС. Запитващата юрисдикция следва да провери дали с оглед на конкретните условия за прилагането □ такава правна уредба действително отговаря на легитимни цели и дали така наложените ограничения се свеждат до това, което е необходимо, за да се осигури изпълнението на тези легитимни цели.“. Тоест, националният съд не е обвързано от предвиденото в НМРАВ. Този извод на съда е основан на обстоятелството, че решението на СЕС по преюдициалното запитване се ползва със сила

на тълкувано нещо, като се изяснява значението на съществуващите норми на правото на ЕС, поради което и действието му е *erga omnes*. Силата на тълкувано нещо се изразява в забрана за националният съд да се отклонява от поставеното по преюдициалното дело или да замести даденото тълкуване, респ. да постави под съмнение допустимостта или правилността на решението на СЕС – вж. **Решение по дело 05.10.2010 г., Elchinov, C-173/09, т. 29.**

С оглед изясняването на посоченото решение на СЕС, настоящият съдебен състав намира, че следва да изясни, че цитираното решение по преюдициално запитване се базира на разпоредбата на чл. 101, § 1 и § 2 ДФЕС, съгласно които се забраняват *„като несъвместими с вътрешния пазар всички... решения на сдружения на предприятия..., които биха могли да засегнат търговията между държавите-членки и които имат за своя цел или резултат предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията в рамките на вътрешния пазар и в частност такива, които: а) пряко или косвен определят покупни или продажни цени ... споразумения или решения, които са забранени в съответствие с настоящият член, са нищожни“*.

Висшият адвокатски съвет представлява „сдружение от предприятия“ по смисъла на чл. 101, § 1 ДФЕС, тъй като съгласно чл. 113, ал. 2 ЗАДв. се избира от общото събрание на адвокатите в страната, което пък е избрано на представителен принцип и се състои от делегати от всички адвокатски колегии в страната. Упражняването на адвокатска професия от лице, неписано в адвокатска колегия, пък е забранено по аргумент от императивната норма на чл. 3, ал. 2 ЗАДв. С това Висшият адвокатски съвет отговаря на условията, установени от практиката на СЕС (в точка 46 - 49 от **решението по дело C-1/12 *Ordem dos Tecnicos Oficiais de Contas***), за да бъдат възприети решенията му, с които определя цени, като такива на „сдружение от предприятия“ - той се състои от членове, които осъществяват икономическа дейност (процесуална защита срещу възнаграждение) и така представляват „предприятие“ по смисъла на чл. 101, пар. 1 ДФЕС (виж. точка 46 **решението по дело C-399/09 *Wouters*** и цитираната там предходна съдебна практика); неговите управителни органи се избират от членовете му, и техните решения са насочени към определяне на условията за осъществяване на икономическа дейност.

Следователно Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения, макар и да формално да е приета като нормативен акт, по смисъла на конкурентното право на ЕС представлява решение на сдружение на предприятия (изрично в този смисъл за правилата за квалификация на експерт-счетоводителите в Португалия СЕС се е произнесъл в точка 48 от решението по дело C-1/12 *Ordem dos Tecnicos Oficiais de Contas*). Съдът на Европейския съюз е приел в точки 48 - 50 от мотивите на **решението по дела C-427/16 и C-428/16**, че решение, с което се определят минималните възнаграждения на всички адвокати в една държава-член на Съюза, е годно да ограничи конкуренцията на вътрешния пазар, и поради това правилата на чл. 101, параграфи 1 и 2 ДФЕС са по принцип приложими към Наредбата за минималните размери на адвокатските възнаграждения. Доколкото същата попада и в „твърдия“ списък на решения, които винаги водят до ограничаване на конкуренцията, тъй като изпълнява хипотезата на чл. 101, § 1, б. „а“, предложение първо ДФЕС - определя покупни или продажни цени, то Наредбата на Висшия адвокатски съвет ограничава конкуренцията и би се явила необвързваща националните съдилища, съгласно правилото на чл. 101, § 2 ДФЕС (същото следва да се тълкува в смисъл, че актове, определящи минимални ставки, не обвързват националния съд, а дали тази липса на обвързаност води до нищожност на акта е въпрос на вътрешното право съобразно практиката на СЕС, установена в **решението по дело 6/64 *Costa v ENEL***).

СЕС обаче допуска изключение от това правило, като излага в точки 40 - 44 от мотивите на **решението по дела C-427/16 и C-428/16**, че когато държавата е натоварила частноправен орган да приеме с нормативен акт подобни минимални тарифни ставки, това

може да бъде оправдано, ако тарифите се определят въз основа на „установени със закон критерии от обществен интерес". За да може да се приложи това изключение обаче, следва да се установи целта, с която са приети съответните разпоредби, както и дали предлаганите от Висшия адвокатски съвет минимални размери на възнагражденията са присъщи на (т.е. годни да постигнат) поставените цели и дали те засягат конкуренцията в минимално необходимата за постигането на поставените цели степен (т.нар. тест за пропорционалност) - изрично посочен в точки 52 - 55 от мотивите на **решението по дела С-427/16 и С-428/16**.

Следва да се има предвид, че под „легитимна цел" правото на Европейския съюз разбира такива интереси на обществото, които изискват особена защитата от страна на държавата, каквито представляват, от една страна, основните права на гражданите, а от друга – норми, уреждащи основите на функционирането на държавната власт като инструмент за защита на правата на гражданите (напр. правилата относно обществения ред, запазването от епидемии, националната сигурност) - виж точка 8 от мотивите на **решението по дело 120/78 Cassis de Dijon**. Доколкото правомощието на Висшия адвокатски съвет да определя минимални размери на адвокатските възнаграждения е дадено с нормативен акт – ЗАДв, преценката дали същото е приета в изпълнение на легитимна цел и дали овластяването именно на професионалната организация на адвокатите дава възможност да се постигне тя, настоящият съдебен състав намира, че проверката следва да бъде направена с оглед на мотивите, изработени при приемането на ЗАДв - нормативният акт, който дава на Висшия адвокатски съвет правомощия да приеме подобни минимални ставки.

В мотивите на Законопроекта за адвокатурата (вх. № 9 254-01-116), които са достъпни в интернет на адрес: <http://parliament.bg/bills/39/254-01-116.pdf>, правото на определяне на възнаграждение на адвоката е споменато само бегло, като се посочва, че то е уредено в закона и са посочени рамките му, без да са изложени мотиви защо са били необходими тези рамки и кое е наложило приемането им именно във вида, в който са въведени в чл. 36 ЗАДв. — чрез приемане на тарифа от Висшия адвокатски съвет. В стенограмата от пленарното заседание на Народното събрание от 10 юни 2004 г. (достъпна в интернет на адрес: <http://parliament.bg/bg/plenaryst/ns/1/ID/1106>) също не са посочени коментари относно разпоредбата на чл. 36 ЗАДв., както и обосновка защо същата е въведена в този си вид. Стенограмата от обсъжданията на законопроекта в правната комисия на Народното събрание не е налична от общодостъпен източник. С оглед на изложеното не е ясно кое е наложило законодателният орган да делегира на Висшия адвокатски съвет правомощието да приеме наредбата.

Косвена преценка за това законодателно решение следва да направи и с оглед декларираните в ЗАДв принципи при определяне на тарифите от Висшия адвокатски съвет, а именно общият принцип на самоуправление на адвокатурата, както и въведените в чл. 36, ал. 2 ЗАДв. изисквания размерът на възнаграждението да е „справедлив и обоснован". За разлика от други обществени сфери (като например висшето образование), за които законодателят е дефинирал изрично какво разбира под професионално самоуправление, нито Конституцията, нито ЗАДв. изрично са установили особено значение на този термин при адвокатурата. Затова по силата на чл. 9 ЗНА понятието следва да се тълкува в общоупотребимото си значение. „Самоуправление" означава в този смисъл възможността на една общност сама да взема решения по въпроси, които я засягат. Доколкото обаче понятието „самоуправление“ има и правно значение, следва да се приеме, че то не изключва напълно прилагането на държавното право спрямо самоуправляващите се общности. Всички предвидени от Конституцията и законите такива общности (професионални общности, висши училища, общини) имат ограничения по въпросите, по които тяхното самоуправление действа. В случая следва да се приеме, че това важи и за адвокатурата, и то особено по чувствителния въпрос за определяне на минимални цени на предлаганите от цялата общност услуги. Очевидно е, че решението по този въпрос не засяга само вътрешен за общността проблем, а включва и трети страни - клиентите на адвокатите, поради това

наличието на самоуправление на адвокатурата не може само по себе си да обоснове правото на органите ѝ да приемат разпоредби, засягащи конкуренцията.

Що се отнася до уредените в чл. 36, ал. 2 ЗАдв. критерий за „справедливост и обоснованост“ на възнаграждението на адвокатите, същите не разкриват особени съображения от обществен интерес, които да налагат именно орган на адвокатурата да определи минималните размери на адвокатските възнаграждения. Вярно е, че тези органи имат по-преки наблюдения върху наложилата се на пазара цена на адвокатския труд, тъй като са адвокати, избрани от професионалната си общност. Именно това им качество обаче ги поставя и в сериозен конфликт на интереси, тъй като членовете на Висшия адвокатски съвет имат естествена склонност да защитават единствено правата на самата адвокатска общност. Така не може да се очаква определяне на „справедливо“ възнаграждение от орган, който представлява само едната страна по договорното правоотношение за предоставяне на адвокатска защита.

Тези аргументи дават основание и на настоящия съдебен състав да приеме, че не е обвързан от правилото, че при присъждане на възнаграждение, следва задължително да се съобразяват установените от Висшия адвокатски съвет минимални прагове на адвокатските възнаграждения. Овластяването на същия орган да приеме такива минимални тарифни ставки противоречи на правото на Европейския съюз (чл. 101, § 1 и § 2 ДФЕС) и поради това съдът не е длъжен да приложи разпоредбата на чл. 36 ЗАдв. и чл. 38, ал. 2 ЗАдв. в тази ѝ част. Съобразно принципа на предимството на правото на Европейския съюз, установен от СЕС в **решението по дело 6/64 *Costa v ENEL*** националната разпоредба ще се приложи в останалата си част, тъй като липсата на препратка към Наредбата за размерите на минималните адвокатски възнаграждения не пречи да се изведе възможно за приложение правило и от останалата част от разпоредбата - а именно, че съдът определя адвокатското възнаграждение по своя преценка.

Въпреки, че по-горе в мотивите си съдът изложи схващането си за водещите критерии при присъждането на адвокатско възнаграждение, трябва за пълнота да се отбележи, че преценката на съда не следва да е произволна, а с оглед правна сигурност следва да вземе предвид и установените в чл. 36, ал. 2 ЗАдв. принципи, че възнаграждението трябва да е обосновано и справедливо. При тяхното прилагане настоящият съдебен състав намира, че критерият за справедливост, който законът налага, следва да отчете още два елемента – квалификацията на адвоката и времето, което същият би използвал, за да защити ефективно клиента си. Прилагането на тези два критерия следва да стане с оглед на обективно наложилата се на пазара размер на адвокатското възнаграждение, който отразява цената на адвокатския труд спрямо други видове труд. Този размер следва да се изведе от Наредбата за размера на минималните адвокатски възнаграждения. Използването ѝ от съда не следва да се приема за парадоксално в случай като настоящия, когато съдът сам преценява, че няма да се съобразява с определените в Наредбата минимални почасови ставки, но ще определи средните такива спрямо същата наредба, когато това е необходимо. В случая възнагражденията на адвокатите са се утвърдили на пазара именно с оглед на факта, че Наредбата е действала в продължение на около 14 години и е определила очакваните от обществото възнаграждения на един адвокат, като същата е била и многократно изменяна, за да отрази повишаването на ценовото равнище. За да не се позове единствено на Наредбата настоящият съдебен състав намира, че възнаграждението следва да се определи и при съизмерване с възнаграждението на други правни професионалисти, доколкото в случая критерият средна пазарна цена е неприложим.

Поради липса на друга възможност за оценка трудът на адвоката би могъл да се съизмери с този на нотариусите, частните съдебни изпълнители или на магистратите. Сравнение на приходите на адвокатите и тези на частните съдебни изпълнители не може да се извърши, тъй като таксите, които последните събират са определени не според времето,

което изпълнителните действия им отнемат, а на друг признак, включително и въз основа на събраната сума по изпълнението. Съгласно т. 15 от Тарифата за нотариалните такси за писмен съвет нотариусът събира такса от по 15 лева на час. Съгласно таблица № 1 на Висшия съдебен съвет възнаграждението на районен съдия за един месец труд възлиза на 2 124 лева нетно. Разделено на средно по 22 работни дни с осем работни часа, това прави часова ставка от около 12 лева на час.

В светлината на гореизложеното, съдът намира, че следва да изясни, че когато е предоставена безплатна правна помощ по реда на чл. 38 ЗАдв. размерът на адвокатското възнаграждение се определя от съда, а не съобразно правилата на НМРАВ. Тоест, налице е разпределяне на риска, като адвокатът предоставящ безплатна правна помощ поема икономическият риск, че може да не получи адвокатско възнаграждение за оказаната правна помощ, респ. че може да получи такова в намален размер. Този извод на съда е обусловен от обстоятелство, че поемането на процесуално представителство, респ. предоставянето на правни съвети по реда на чл. 38 ЗАдв. не води автоматично до извод, че адвокатът ще реализира икономическа облага, като получи възнаграждение. Целта на разпоредбата е определени категории лица да имат възможност да получат безплатна правна помощ, но законодателното лимитиране на категориите субекти е такова, че води до извод – при телеологическото тълкуване на закона, че възможността и целта предоставени в закона касая постигането на определени социално приемливи резултати. Това е причината и когато се поемат т. нар. *pro bono* случай, адвокатът да носи икономическият риск. Нито е в съответствие със закона – с чл. 3 ГПК, нито с чл. 8, ал. 2 ЗЗД, нито с чл. 289 ТЗ, нито с добрите нрави, чрез договора за правна защита и съдействие, при условията на чл. 38 ЗАдв. да се търси икономическа облага.

За пълнота трябва да се посочи, че съдът е съобразил фактическата и правна сложност на заповедното производство, а така също и действително извършеното процесуално представителство от процесуалните представители на ответниците, което се съизмерява с подаването на бланкетно възражение с претенция за разноски, която е обоснована повече от самата защита по същество. Заповедното производство не може да обуслови фактическа и правна сложност, тъй като целта му е да провери дали едно вземане е спорно или безспорно, но въпреки това ако длъжникът, респ. процесуалният му представител е изразил и направил адекватни небланкетни възражения това означава, че същият е бил ангажиран с делото, поради което същото е положен труд, за което следва да се заплати съответно, макар и минимално възнаграждение. Тоест, в случая следва да се приложи нормата на чл. 6, т. 5 НМРАВ, тъй като възражението по чл. 414 ГПК изпълва хипотезата на нормата *in fine*, поради което съдът счита, че следва да се присъди сумата от по 50,00 лева, представляващи адвокатско възнаграждение за заповедното производство. Тъй като именно това е сумата, която е присъдена на процесуалните представители в заповедното производство, то молбите по чл. 248 ГПК от последните в насока изменение на решението в частта за разноските са неоснователни.

Отново с оглед изчерпателност на мотивите трябва да се посочи, че съдът е присъдил сумата от по 50,00 лева на процесуалният представител на ответника за исковото производство, което е обусловено, както от фактическата и правна сложност на производството, така и от процесуалното поведение на представителя. Нормата на чл. 2, ал. 5 НМРАВ е неприложима в случая, защото е в противоречие с общия критерий по чл. 7, ал. 2 НМРАВ – материалният интерес. Определянето на възнаграждение по чл. 2, ал. 5 НМРАВ е допустимо при две условия: **1)** наличието на обективно кумулативно съединени икове; **2)** защитата на различни интереси по кумулативно съединените икове. В процесния случай втората предпоставка не е налице – защитава се един и същи интерес – поради което релевантно е единствено материалният интерес по делото, но извън предоставена правна помощ по реда на чл. 38 ЗАдв. Противно означава, че ще е налице хипотеза на злоупотреба с процесуални права по смисъла на чл. 3 ГПК, поради което съдът не може да я допусне. Ето

защо, размера на дължимите адвокатски възнаграждения следва да се определи по справедливост съда.

Така мотивиран, Софийския районен съд

ОПРЕДЕЛИ:

ОПРЕДЕЛИ:

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ молба с вх. № 319217/09.11.2023 г. от адв. К. И. Б., ЕГН: ***** – в личност качество, като процесуален представител на Д. Н. Г. за изменение на Решение № 17116/23.10.2023 г. постановено по гр. д. № 20296/2023 г. по описа на СРС, II Г. О., 156-ти състав **в частта за разноските.**

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО може да се обжалва в едноседмичен срок от съобщението до страните пред Софийският градски съд с частна жалба.

Препис от определението да се връчи на страните!

РАЙОНЕН СЪДИЯ:

Съдия при Софийски районен съд: _____